

Pridplata

na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Kukopisi ne-
ka se salju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju.
Dopisi se nevr-
ćaju.

God. III. U Kalači

U Četvrtak 14. Kolov. 1873.

Broj 20.

SVI U NAŠE KOLO!

Što od Nemes-Militićah,
Toga gnjezda mi plemićah
Sad da rekneš, koj nedavno
Biše dično, toli slavno?!

Ta s djedovah svoji davni,
I unučad bjahu slavni,
Da su uvijek iste krvi
Bili častni, svagdje prvi.

Povjest znade, da su bili
Očci spremni, duhom čili
U nadgledu doma, roda,
Na braniku svoga ploda. —

A sad sred duševnih ranah
S unučadi Nemešanah
Što je sada? — gdje kud koji,
Da su svačiji, sam ne svoji?

Ti korenu moje loze!
Zašt da pasu po teb' koze?
I šušati i bradati,
Koj nepozna naša mati.

Dokle ćeš mi leglom pticah,
Biti sinjih kukavicah,
Koj t' neznanu njegovati,
Već š njih moraš bjedovati?

Zar već za te sunce presta
Sjati, da ti nije mjesta
U javnosti i glasilu,
Zalud pitam za te Vilu?

Gdje u majke sad zenici,
Nemešanah liepi sinci?
Gdje ste sada umom, perom,
Gdje li duhom, tvornim djelom?

Zar u vaših nije usti
Slast jezika, kog sa usti
Prvo primiste od majke,
Rodjenice nam b u n j e v k e ?

Što je uzrok, da ste sada,
Bez jezika mrtva klada?
Bez ponosa i svojine,
I bez roda slave ine?

Dokle će vas bez pomoći,
Crni kopren crne noći
Pokrivati, da sred mraka
Svedj čamite bez uranka?

Posred hrama rodske njege,
I razvoja naše knjige:
Zar neznate da vam mjesto
Svedjer stoji prazvo, pusto?

Gdje li vam je rodska briga,
Gdje li škola, naša knjiga?
Da vam djeca krvnom plodu
Budu vjerna, dika rodu!

Bunjevačka majko stara!
Robinjice kraj sestara
Slavljanjinjah kukaš jedna,
Sbog djece si tužna, bedna.

Dok na grudih, dotle tvoji,
Kad odraste, on kuć koji,
Nepoznaju više tebe,
Tebi ledja, tebi pete.

Stoga oko suzom rosi
Sinku, koj te moli, prosi,
I zaklijuje tvojim mliekom,
Da nam plodiš plodom vjekom.

Čisto rodni, dičnim, vrlim,
Koji da te neumrlim
Duhom, svojski ljube vele
I sav rod nam štujuje grle.

Dok na grudih tvih sisaju,
Mliekom neka upijaju
Ljubav i duh ko Špartanko
Bunjevačke dične majke!

Tad će nestat kopilčadah,
Izrodjeni unučadah:
Krv će novom kliti silom,
A duh krv nam činit milom.

Svi u kolo dakle sada,
Tko je rodskoj sreći rada:
Svi na bratski jedan mig,
Pohrlimo pod naš stig! *)

Vi delie svi Delići,
I plemići Vujevići,
Vidaković, Kneževići,
Antunović i Rudići,

Ovam' ruke k poslu svojski,
Prianjajte u sklad rodski,
Da nam mil rod nepogine,
Već da u njem slava sine!

Svi u naše sada kolo,
Hvaćajmo se naokolo:
Ta našom knjigom uz smjel let,
Svi u vjenačni roda splet!

Tad će rod nezreo i dreman
Postat živan, duhom spreman
Na sve što ga u slobodi,
K boljoj sreći, — k slavi vodi.

*) Sj. barjak.

Bunjevac.

DRŽAVNI POREZ, ILI PORCIA.

Čudno misli spopanu čovjeka kad čita one ogromne svote kojima ugarski stanovnici duguju poreza domovini. Ove strašne svote u nama pobudjuju misao: da naši gradjani nikako neće da shvate one odnošaje u kojima stoji osoba i familia u obćini i državi. Kako crkva u obziru viere uzdržaje vjernika i njegovu familiju, tako isto država uzdržaje obadvoje u obziru gradjanskog žića.

Svaki kršćjanin dužan je godišnjom pristojbom jednu svoticu od svojeg truda žrtvovati, da se podmirivaju duševno kršćjanske potreboće u obćini. Za popa i sve crkveno

služenike, a u biskupii, za svu biskupijsku upravu, na pokon za upravu vaskolike crkve na izdržavanje pape, i cile svietske uprave crkvene; to svak znade: da bi onaj čovjek koji bi smio ovu svoticu uztegnuti takim pristao biti članom svete Majke crkve, buduć da bi njegovu djelo naličilo onom: kada bi tko ciglju po ciglju vadio iz jednog zida; rad bi mu naravno na to smiro, da se cio zid sruši. Isto tako ako bi se članovi iznevjerili svojoj dužnosti plaćanja troska crkvenog, morala bi se crkva razvršit. Usljed čega moro bi se takav smatrat ne samo izdaicom, već upravo urotnikom koji se složio s neprijatelji crkveni, na uništenje Svete Majke crkve.

Ovo ako tko dobro promozga u čas će shvatit i one

dužnosti kojega vežu strogo za svoju otačbinu; crkva ti čuva vjeru, a država tebe celog čovjeka, u svem onom što posjeduješ. Ona tebe štiti i brani da možeš svoj kruh jist u miru, ona tebi nabavi sve potrebitine da zemlju oreš i siješ, da zanat radiš, da obrt i trgovinu vršiš, ona ti stvara zakone po kojima gradjanin uz gradjanina vjekuje u miru, ona tvoje parbe sudi, ona te ravna i upravlja; pak ako bi vani dušmani tebe u tvom radu kanili smetati, ona te brani oružanom rukom.

A od čega je sastavljena ta država? naravno ne od drugog već od svojih gradjanah spojeni u jednu veliku družinu, kojoj na čelu stoji jedan kralj sa svojim ministarima t. j. ljudima koji upravljaju svu državu, po svih granah gradjanskog života, uz kralja stoji sabor sastavljen od vaših odabranih poslanikah, kao kraljevskih savetnikah, da stvaraju one zakone, po kojima treba da se vi gradjani upravljate i sudite. Uz kralja stoji jedna vojska, naoružana, da vas obrani od svakog dušmanskog napadaja. Dakle država sastoji od gradjanah sa svojim kraljom, ministarstvom, saborom, i vojnom; kralj ima svoje dvore, ministarstvo svoje odsjeka na koje se razdieljiva uprava, koja se razvriživa na odnošaje medju narodne, u kojima se izticaju pitanja medju inim i našim narodom, na odnošaje zupanijske i občinske, na odnošaje konfesionalne, u kojima se stvaraju pitanja glede raznih vjeroispovijanja. Na odnošaje nastave, u koje spadaju sva pitanja obuke znanstvene malih i velikih škula. Na odnošaje obrta i trgovine, u ovima se rieše pitanja zanatlijska i prometska. Na odnošaje komunikacije, kuda spadaju sva ona pitanja, kojima se zabavlja poštarska, telegrafička uprava nedrugije gradjenje puteva na vodi i kopnu košto i svaki javnih sgradah. Na odnošaje državne obrane, kuda spadaju sva ona pitanja, koja se tiču morskog i kopnog zemaljske vojske.

A poklem kralj, ministri, poslanici, i svi drugi upravitelji, činovci, sudie svećenici učitelji vojnici i t. d. nisu drugo već ljudi koji treba ju prvo, kruha, drugo odiela, treće krova što oni nemogu svojom rukom, i svojim umom za se i svoju porodicu privridljivat, jerbo moraju sve vrijeme trošit na upravu gradjanah vrlo kojisu postavljeni; od kog ako bi što na škodu uprave otkrjnili, onda bi se svojoj najsvetoj dužnosti iznevjerili, pak odgovornost pri ljudem i bogom na se natovarili, zato za obće potrebitine, mo raju se svi gradjani starati. Ova dužnost tako se strogo naslonja na njihova ramena. dajih od te nitko na svietu nemože odričiti, iz pod nje se nijedna živa duša ne smije niti može izvući.

Jel ako bi se tko ovoj dužnosti iznevjerio onda bi naličio onom čovjeku : koji bi iz tvrdog zida ciglje vadio i ako bi se po tom više njih povelj, zid bi se najposli srušio. Izvuče se jedan izvuče se drugi gradjanin izpod dužnosti uzdržavanja domovine, koja nije drugo : već plaćat razložen porez, onda radi o tom : da se država raztroši baš ko onaj čovjek koji vadi ciglju iz tvrdog zida.

Plaćat porez koji treba za izdržavanje cile domovine dakle za uzdržavanje cilog čovjeka sa svojom vierom sa svojim radom sa svojim imetkom, i obranom proti nutarnjeg ili vanjskog neprijatelja. Porez taj se razpiše na svaku osobu, na svaku familiju koja se nalazi stanujuća pod krunom ugarskom. Ako se dakle izvuče jedna osoba jedna familija, tu nastane manjak izvuče se 100—200 i t. d. osobah familiah u jednoj u drugoj občini, u silnim občinama po svoj ugarskoj, onda ne samo nastane manjak u blagajni državnoj, već nastane praznina, kakva se žali bože za sad javlja.

Morala bi dakle zapet uprava u svih svojih granah, t. j. država se razbočiti, u svoje sastavine t. j. pojedine gradjane, koji bi se u drugi čas već za kose latjali, pak bi bilo kavge, otimanja ubojstva, dok nebi jedan drugog izkorenili.

Baš kako to sve sad gledamo na pozorištu nesrične španjulske kraljevine. Ovo kad neće niti može da oće kralj, ministarstvo i sabor, mora da uzajmi a svaki čovjek znade, da je zajam zao drug on kako veli madjar s nama jide iz jedne zdile. U zajmu se gubi u tome što se miesto stotine dade

državi samo 60—80 ft. dočim ona mora cilu stotinu vratiti; i dok nije povratila uvijek od cile stotine kamatu platjati.

A buduće smo vidili da ovu državu ne sačinjava drugi, već gradjani a ti gradjani ste vi isti, koji ovde stanujete, dakle taj gubitak prvo na glavnini, a drugo svake godine na kamati, nalaže se na vaša ramena, dakle kada niste n. p. prve pol godine platili, jednu forintu poreza, plati će te ga, na popunjenje svote na vas admirene dvie forinta. I vi će te to platiti, jel kako ono kažu bunjevci : što je kod seonske kuće zapisano to mačke neće izlizati. Dakle platićete, miesto jedne forinti već dvie i poklem i to neće te da platjate na zvek bubnja, već čekate da vam eškucia dodje na prag, plati ćete mjesto dvie već tri forinte, buduće država mora za eškuciu osobite ljude da namiestja i platja, dakle platiće te više nego što je izprva na vas bilo admireno. Vidno je dakle da ste silovali državu, da vam se porez oveća.

I to će te platiti može bit u nevrieme, pak onda da novac dobijete proda će te što bi vam trebovalo, ili će te se židovu na gorke kamate obvezati, dakle i ovako će te svoj porez ovećati.

A treće plati će te sramotom jel će vam odnet jastuk, šubu, vrata koto, dakle i ovde će te već štetu a još veću sramotu imati.

Vrieme je da već i nama svane pred očima pa da uvidimo : da je naša najsvetija dužnost porez platjat, jel onda čvrstimo temelj na kojim stojimo dušom, i tielom silom duševnom i tvarnom, mi i naša dieca, i ako ovu dužnost nevršimo onda smo urotnici, koji su spojili svoje sile da podrone, i unište državu.

Vrieme je nastalo da upoznamo, da smo dužni prvu krajcaru, koju ma i kakvim načinom zavriedimo, u blagajnu državnu odneti, da se potrebitine domaće bez prepričke odbavljaju.

Jel ako to nečinimo silnu štetu nanosimo domovini i u njoj sebi samim.

Dodjeli država u novčanu oskudicu jest u njoj nastalo stanje slično stanju čovjeka, u komu je krv iznestala. kako onda sve poblidi, uda sva klonu, i ako se neoskori pomoć život se izgubi. Isto tako postane u državi sve što posjeduje micajuću moć izgubi svoje sile, trgovina zapne, pak se slabost i nemoć gradjanska žiča razastre na sve stališe; pati ratar, zanatlia, obrtnik trgovac, pomuti se sva osnova cile uprave, i zadmase sav slog cile obrane. Uslied čega ako kralj sministari i saborom neizumi sriedstva, da novac utiče u državnu blagajnu, nastaće razsulo u državi, za kojim koraca ustopice smrt gradjanskog žiča. Dakle ko admireni novac neplatja u državnu blagajnu, taj je zlotvor državna, i tako vlastitog žiča osobnog i obiteljskog.

A što god su gradjani revnii u vršenju ove svoje najstrožije dužnosti, to postaje država sve snažnija, i sposobnija svakojake naredbe razvijat, kojimje namienjeno : da životne sile razlivaju i razdieljivaju u pojedine gradjane. Samo u državi, koja nije podvrgnuta novčanoj oskudici, mogu pojedini gradjani, blagodati u svojim obitelima umnožavati; a gdje država novcem magadi, tamo moraju gradjani kukat. Dakle ko želi da bude slobodan radom, osiguran imovinom, neka se žuri prvim zavriedjenim novcom svoj porez platiti. Ovaj način ako prisvojimo, sigurno će mo i u našem gospodarstvu napridovat, jerbo će mo se u platjanju na točnost naviknuti, pak ćemo onda kada nam se nevolja poprietii uvijek otvorene kese naći za pošten zajam. Netočnost platjanja poreza namamila je nas i na onu pogubnu naviku : da zajmome nevrćamo na uročeno vrieme, pa ni kamate nepolažemo, i tako buduće smo, zao glas stekli kao neplatiše, zato kad u nuždi pokucamo na vratih i najpoštenieg čovjeka ovaj zazire od nas i odvrtati : da nema novaca, naravno za nas, i tako se dotopemo do vrata lihvara, koji nam pruži darežljivu ruku, al buduće misli da mora uračunat sve one tegobe, koje će ga stezat, dok zajmljeni novac iz našeg dobarca iztisne, zašto postaje ova ruka za naše gospodarstvo ubitačnom. Pri je svega dakle platjajmo točno i redovno porez, da se naučimo poredku u gospodarstvu, pak izbignemo

onoj propasti koja se u prvom redu državi, a u drugom nama smrt jom prieti.

D O P I S I.

Bacs 28. Srpnja. Posle dugotrajne borbe jesu naše orgule od 24 registra po mladim još ali vještijim umjetniku Josipu Müller iz Nove-Peste, sa svim i valjano doveršene, i 24 na pokušavanje (proba) stavljene. Najvještiji muževi iz obližnji obćinah jesu na ovu vježbu pozvani, koji su poslje duge vježbe odlučno izkazali da su orgulje naše tako po sakopljenju kako i po glasu podpuno dobre. Posle doveršene vježbe zaorio je u našoj velikoj cerkvi svećani „Te Deum“ te zahvalismo Bogu što je nam stvorio one slavne dobrotvorce, koji su nam veličanstvenu cerkvu našu takvim darom uzkrasili. Med ju ovima na prvim mjestu se poklonjamo. Njih Ecs. G. Ljudevitu Haynaldu kojeg da nije provedjenje božje na kalačke i bačke nadbiskupie stolice posadilo, težko da bi se kadgod bila ovako narešila (nakitila) cerkva bačka. On nam je poklonio 2100 ft. — Drugog imamo naspomenuti milinka našega Prisy. G. Ivána Nehiba posvećenog biskupa tinninskog i prvostolno Cerkvo Kalačke velikog prepošta, koji kao sin bački kakogod nikad, tako ni sad nije izostao iz broja blagodatelja naših te je i on dopreneo 500 ft. Stale su nas orgule 4094 ft. 94 kr. osim dovezbe i podignutja. Na popunjnjenje ove svote jesu dodani : od blage spomene Antuna Barakovic bivseg kalačkog kanonika cerkvi bačkoj oporućeni 200 ft. iz cevkvene blagajne 200 ft. G. B. dao je 100 ft. V. S. 10 ft. stare orgule primljene su u 150 ft. Od župljana bački sakupljeni su 138 ft. 98 kr. iz drugi blagajna pozajmljeno i od godišnje hasno groblja do dato 369 ft. 20 kr. svega 3778 ft. 18 kr. imamo dakle još popunjavati 315 ft. 76 kr.

Bog da naplati svakom za blagodarnost njihovu ! Dne 20 Srpnja je obćina Bogjan slavila god S. Ilie od vjetnika cerkvice ondašnje rim. kath. Proveli su dan dosta ledeno pored oskudne žetve, a kad ono noć nastala, dušmauska ručka ni je gledala oskudnost žetve te neki zlotvor zapalio svu savezenu u obert hranu seoskog glavara (kneza) Antuna Dumendics. — Evo što dobie seoski glavlar ! Pri ovom nesretnom slućaju pade mi na pamet kako je jednoć veliki Župan na pohvalu srezkog načelnika, kadje revnost i odanost jednog seoskog glavara, navadjao ; to rekao : bolje da vi tu revnost preuzmete te da poštena seoskog glavara valjda zaštedite, koji sa svoih sugradjanih dan i noć prebivati mora.

U Vukovaru 28/V-73. Sve molitve svršuju se sa „amenom.“ Sve što nam slabo ide izviro od tuda, što nema dosta učionah, koje bi nam širile uljudnost, dobrotu, krie-post (vrlinu) i ljubav k' slobodi. Namiesto da detea i devojćice učione pohadjaju, te da štogod nauće, — uće se goniti blago na pašu. Ovdie se nauči lenćariti k' tomu dobije slabo društvo, koje ga od mala pokvari i za uvijek nevaljanoga i razuzdanoga učini : mlada šibica se lako savije, tako je i kod dieteta. Dajmo mu plemenito društvo te ćemo vidieti i imati mladića dobrog i poštenoga ; šta se može naučiti od neme životinje ? Koja nepoznajie stidljivost, nego sve radi po nagonu. Detci nije to potrebito videti dva puta ; „jedno pokvareno,“ — „pokvari dvadeset.“ — Iste posljedice bivaju i kod devojćicah.

Jedno samo neka našim narodu služi za sviedočbu o našem stanju, da u našoj domovini veoma malo, šta više nimalo — nema čitaonicah. Po drugim izobraženim zemljama imajih u svakomu selu, a ovdie u Sricmu po selima ma nijedne !

Sve pogreške, izviro od tuda, što ni učionah niti učitelja dosta imamo, koji bi kadri bili baciti iskrnu, da prouzrokuje plamen, koji bi osvestio naše potomke, te učinijo našu milu domovinu cvatuću i slobodnu.

Milan P. Jovanović. *)

*) Ovaj dopis slućajno se zakasnio zato smo prinudjeni samo izvadak priobćiti.

U VJERI UTJEHA U NEVJERI ZDVOJNOST.

iz kranjskoga, prekrojio A. Kuzmiak.

III.

Bjednoj majci odploviše sve nade, te da nije bila čvrste vjere u boga, dosta bi bila sdvojila, no ona ju tješaaše, da je mirnim okom motrila u budućnost svoju, pripravna i na najgorja. „Janku ću izprošiti pamet od boga, što ako i umre, bolje će mu biti, a ostalu dječicu nadgledati ću što brižnije, da se podignu na noge, te da sebi i meni od pomoći budu. Ta kud god sunce sija, onud i kruh rodi, a marljiva, radina i bogobojeće neće bog zapustiti.“ Dva su već mjesecaminula i dražba se sve bliže primakla. Sedamnajst forinti itako je nekako teškom mukom sabrala, ali što je to ? Više puta odlučila bi poći bogatašu i uprositi ga, da se strpi, al kad tamo, tako ju uznemiri njegova prostota, da nemogaše reći s moći. Predzadnji dan ipak se osrćani i uprosi ga, al što on ? „Što sam rekao, rekao sam, hoću, da od reći budem, neplatiš li mi sutra podpuno, doći će ti u kuću komisija i sve prodati.“ Pri tih rećih tako se na nju izbeći, da se je tužna ženska jedva od straha na noguh održala, te došav ksebi obrne se i ode. Vidivši to bogatašica, takodjer je više put prosila muža, za milost, al on otom ni u kuću nehtjede, već bi mu se u duši zametnuo silan boj, gdje bi uvijek strast nad krepošću mejdand održala. Prvu nedelju oznanijo je birić pred crkvom, da će s udovicie za duznih 50 f. sutra na licu mjesta, pokretnine putem javne dražbe prodavati. To je i Janko ćuo, kojeg je ipak mati sklonula, da ako ne rad duše, to barem rad prinjera crkvu polazi, znala boje da će ga taj trak božje milosti najprije osinuti. Pa i sbilja sve bivaše mirniji, one okrutne misli sve malo po malo izćozavahu, neimadjahu bo potuhe. Nije se više grozio, niti svoje bezvjerstvo isticao, već se je sramio pred materom, sjetiv se na prvaašnje svoje reći pred njom izuščene. Smirom i zdravje mu dolazaše. Nu ! današnji oglas opet ga nješto uznemiri, te da si razljera misli, podje u vrt, i šetajuci se predje na bogatinovu stranu i sede pod debeli hlad. Nebude dugo, dedje i bogataš, da razgleda usjevo svoje, te opaziv ga izdere se, da se mah pobira. Ta nepristojnost uzplamiti u Janku gaeću se vatru strasti, te isti odvrati : „Okrutniće ! da te zemlja proždre, zar misliš da sam tvoj pas“ ? ! Uzplamćena strast porodi osvetu, te eto ti bogataša poput paprike : „Oho ! pak ti ušivće meni se grozis ? A što si ti, prosjace“ ? Čekaj pokazat ću ti sutra. Zar ti ! odgovori Janko, pograbiv prošćac, to zamahnuv bogatašu vrh glave, želeć mu pokazati, što je. U taj čas zajavće njetko odostraga. Stoj ! za boga zatopljena mati postavi se medju razjarenike, te mutnim okom pogleda Janka, našto isti ganjen materinskim pogledom, spusti kolac i zagroziv se još bogatašu, ode iz vrta. Platit ćeš ti to zamrmlja bogataš, kojega je ojunačio Jankov odlazak. — Pohiti brže, zapreže konje, i ode k sudu. Oh ! sine, sine, što si poćinio. Zar neznas, da su razbojnici gnjusoba pred bogom i ljudmi. Oh ! kamol' dovede bezbožnika strast ? Ovako zatuži nesretnica, kojoj posprdno odgovori opakog djete. Pa zar je što drugo zaslužio takov poždreruz ? A jesi li ti što boljeg vredan, činil' ti se krivo štosi bolestan ? Neopominjel' te bog tom bolesću na tvoju opakost ? Negledaj ti nato, što se bezbožniku više puta dobro godi, doćim pravdu zlo lrpi, vjera bo kaže, da će po smrti, svaki pravednu plaću primiti a koj ju već na ovom svjetu prijme, nešto imati što na drugom primati, tako pako bezbožnoga ćovjeka nije, koj nebi u životu i najmanje dobro učinio, kojega mu bog plati odmah ovdje, kad za tamo dostojno nije.

Pa šta zato, ako nas nevolja progoni u ovom kratkom životu, koja nam pripravlja vječito blaženstvo. Da nisam stalna u budućnosti, ta od kada bi već sdvojila, al ona mo kriepi, vjera me jaći, koju nobi zamjenila sa bogatstvom celoga svjeta.

Il zar misliš, da je on sretan ? to se ljuto varaš, zadovoljnost mu je samo naoko, a nutarnji crv mu toći sreće ko što i tvoje.

Tako podučava dobra i iskusna duša svoga sina, koj

mučec sluša i svješću se bori, te bi radije na što drugo govor svrnuo, nego što takova slušao. Majko! jako sam slab, idem si leći, a sutra zorom otići ću odkuće, da nečujem i negledam takove nečovječnosti.

Prisprije i podne a djeca dodju iz škole, koje je mati odpravila svako na svoje poslovanje, koja radostju neosetja-juć materinu tugu, smjeseć se poslušnu mater. Predvečer dodje berić i zapita za Janka. Koliki to strah i opet zada tužnoj materi, čuvši, da nesretnik mora sutra oko 9-te ure pred sud, rđdi pokušanog na bogatašu ubojstva.

Osvane i drugi dan, al tužan za našu udovicu. — Janko ode na sud, a djeca u školu, sama s Ljubicom prestupí prozoru i vidi kako dolazi hrpa svjetinje, a pred njimi bogataš upravo njenoj kući. To bijahu ovršnici. Nemogav odoljeti sreću, pobjegne u drugu sobicu, pokrije si lice i prolije bistar potok vrelih suz. Bubanj se oglasi. Za kravu 30 for. tko da više? Ove reči zazuje do nje kano smrtno zvono no ipak se očili, te mirno podnese i taj udarac. O! dolino suza, nisi ti prava domovina, neg je ona, pogleda put nebesa, koja neradja takovu bezdušnost. Neda nitko više? Trideset i osam for. prvi — drugi i treći put — drum — drum — drum. Tako — s kravom su gotovi: Još 12 f. manjka. Što li će sada uzeti? Nu! toliko imam upravo gotovih, dat ću jim jih valda će dražbu obustaviti. Brže pohiti u sobu, uzme novce i odnese jih, našto bude dražba obustavljena, a svetinja sva osim bogataša razidje se na sve strane, koj pristupi udovici i reče: Buduć imaš tako srčana sina, to mi imaš ostalu svotu u roku od 14 dana podpunoma izplatiti il vidiš što bude. — Kao strela iz vedra neba ošinu ju te nesmljene reči, te joj pomješaju sve njene ljepse osnove. Dan na dan, sve ju to gorja sudbina stiže. Kako može čovjek bližnjega si tako mučiti, to joj nikako u glavu neide, nije bo znala, da onaj koj sotonu služi, neoseća sreća u sebi, Dok se osvjesti i bogataš ode.

Što cul sada? Nu umirit ću se, a bog će mi već pomoći. Tako i je, gdje je nužda najveća, tuj je božja pomoć najprečja.

Janko doša o pred sud, izpripovjeda iskreno i istinito sav događaj, radi koje iskrenosti i drugih olahkočujuć okolnosti osude ga na 24 sata zatvora, kojega je i odmah nastupio. Mati neznajuć za odsudu, oplakuje u neizvjestnosti sudbinu njegovu, promišljavajuć mu dobu djetinstva u roditeljskom krugu, i sadašnost povrativšega se iz bjela svjeta. Pa kako je tužna, to se još zadovoljnom smatra, te moli za neprijatelj svoje. I Janko očuti blago-djelajuć upljiv materin, i prizna pogresku svoju, te odluči u buduće poći putem savjeta materina, osvjedočivšise, da je samo u vjeri utjeha, a u nevjeri zdvojnost, zavapi. „O bože oprost!“ (Sliedi.)

K O L E R A.

Žali bože ime već suviše poznato, raznosi nemilu smrt na sve strane ugarske. Al što god se većma širi trieba da se manje plašimo od nje. Iz jutra i večera košto i obnoć valja trbu dobro umotan držat, jilo i piće umireno uživati, pa vrhu svega božjem providjenju pouzdano se preporučavati. Ipak ludo bi činio ko bi se zanemario ograditi liekovi koje je izkustvo viešti liečnika za probitačne iznašlo. Staro naše proriče veli: čuvaj se čovče, pak će te i Bog sačuvati. A kako bolest ima slobodu, tako isto zdravlja snagu ima liek od Boga. Tko dakle ovaj zanemari, protiví se božjem providjenju, baš ko onaj kojibi glad osićeo, a nebi htio da jide, u tvrdom uvjerenju da dobro tvorimo priobčujemo liekove po liečnici preporučene.

Najpre dva koji se po zdravima koristno uporabljú u ovako pošastno doba, uzmi jednu icu ili dvie špiritusa usici u ovaj 20—30 zeleni orah kak vi su sada, neka se kvase 24 sata na mlakom miestu, ta će ti miešania dobro činiti ako ćeš od nje jutrom po 20—30 kapi uzeti. A drugi se za istu

porabu ovako sastavlja: pomiešaj u po jednakoj mjeri kapi Hoffmana, rutave metvice, kmína, srca, i madre, što se sve u ljekarnici dobiva, pak ako od ovako izmiešani kapi svaki dan jutrom i večerom na grumečku sladora uzmeš po 20—30 kapi učuvaćeš se od kolere, svidočbu za ovo polaže jedan pop koju je stekao u svojoj obćini.

A protiv kolere preporuča se sliedeći liek, što ga je 1855 godine u koleri s uspjehom uporabljó G. Josip Reither tadašnji budimski vojnički svećenik. On kaže: da valja jedan satlik raži upržit poput kafe, u ovu upržetiuu umiešati dva lota kamfora, pak sve to sasut u dvie ice dobrog spiritusa, ovo neka se kvasi na ognjištu 12 ili na suncu 24 sata, zatim se scidi. Ja ko se pojavi kolera na čeljadetu, neka se da mužkom jedna kašika, ženskom pol kašike, a djetetu 8—12 kapi, ako ga je već i grć napao onda ova mjesta valja tim kapima trt. Ako se pak znoj još nebi pokazao to valja svaka dva sata uzimanje ponavljati, dok se nije bolest nadvladala. Isti veli: da se jednom bocom od dvie ice ovakim liekom ciela obćina može izliečiti. Svi ovi liekovi naravno samo tako pomažu: ako se bolestnik podredi sa svim naredbam liečničkim, i te sviestno obdržava, ponajviše da se u mah da liečiti, kako je i najmanji nasrtaj ove bolesti na sebi opazio, i ako ga oni koji ga njeguju, bez milosrdja pokrivaju da se ne ohladi, već u znoju obстане.

NOVINSKI GLASI.

— Nj. Vel. Presvietli kralj je blagoizvolio Hrvatski Sabor na dan 25. o. m. sazvati.

— Dobili smo 1. broj Glasnika Subatičkog, kako da mu se neradujemo kada je naš. Srdačno mu dakle želimo: da mu podje za rukom kako se nada, polje bunjevačko umjetnie razorati, i plodniim simenom zasijati. Svrha je plemenita, netrieba drugo, već nauka i neumorna rada. Dakle sričan put!

— Hvaljeni Amerikanci na kupuju u talianskoj mužke i ženske diece, pak ih na galiam voze u Nevjork na prodaju; dečaci kada pridju u svojinu kupacah, za novac se daju na obavu rada, na korist svojih gospodarah; a devojčice se pripravljaju za kiljerce, slavljená vlada ni koraka nećini da se ovaj grdni vašar ukine. Ipak se trubi po svietu: da je Amerika dvie godine gradjanski rat vodila da ukine sužanstvo koje nimalo nije bilo od ovog grdnice, a po dušu i tielo pogubnie.

— Tamo na mnogih miestih pojedine osobe ili družine vladaju sgradom crkve, baš zato se moglo ito sgoditi: da se u Nevjorku u crkvi svete Cecilie obavio natečaj na četiri biliarda, ulaznica se platjala, i nješto je od ove uloženo u crkvenu blagajnu, a ostalo nadtečetiljem uručeno. Šta neće trgovački duh načiniti od kuće božje.

— Urotnici Španjulski već su dospili do petroleuma, u Sevilli su ovim palili varoške sgrade.

— Pruska vlada pozivlje biskupe na kazneni sud, što smiju svećeničku vlast oduzet svojim nepokornim popovom. Čudan pojam ima oblast pruska o ravnanju, kad misli, da, bi se svećenici mogli opriti svojem biskupu.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 9. Kolo. Žito ban. 81 fn. 6 f. 85—90 n. 86 fn. 7 fr. 40—45 nov. tisaus. 81 fn. 7 fr. 5 n. 86 fn. 7 fr. 60—65n.

Novac. Dukat 5 fr. 85 nv. Srebro na 100. — 8 fr. 75 — 9 fr. 25 n.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 11-og Kol. : 7' 1" nad 0. opada.

Požun 11-og Kol. : 5' 6" nad 0. "

Vrieme: Jutrom i večerom ladno.

Nadometak „Bunjevačke i Sokačke Vile.“ Broj. 20.

S L A V U J I R U Ź A.

Besedila ruža povetarcu :
 Povetarče, slugo moja,
 Raširider krila tvoja ;
 Kad rumena pukne zora
 Izletičeš iz mog dvora,
 U svionom tvome plaštu
 Običićeš celu baštu
 I šanućeš svakom cvetu
 U nežnome tvome letu :
 Kada sunce rani veče
 I krvca mu sva poteče
 Da u moje dodju dvore
 Da kraljicu svoju dvore :
 Sutračće u pozorištu
 U lisnatog čarnoj gori
 Nepoznatog jednog pevca
 Prva pesma da se ori.

I vinu se povetarac
 Iz dvorova mirisavi :
 Te pozivlje na besedu
 Ljubičice, zumbul plavi ;
 Gjelšamine, karanfile
 I gjurgjice i bosilje
 Ljubidrage, ruzmarine
 Ljiljane i vite krine,
 Pozvao je i šeboje
 Rumene i plave boje,
 Pozvao je ladoleže : —
 Sve u bašti cveće sveže.
 Kad se meko spusti veče
 Osvetliše čarnu goru :
 Kriješnice kandila su
 Po dvorani što im goru . . .
 Panjege su pune sveta :
 Odabrana lepa cveta :
 Mladi momci i devojke
 U prisenklu rodne vojke
 Provirkuju kroz žbuonove
 Kroz panjege okićene
 Provirkuju lepo momco
 Čistom rosom umivene.

Tako gosti mirno sede
 I čitaju red besede,
 Što je vetrić, ružin sluga
 Na lističe svakog luga
 Biser — slovi ispisao.

Na prestolu višem mestu,
 Mirisava stoji ruža :
 Jedan sluga lepezu joj
 Od zefira laka pruža ;
 Drugi ružu rosom poji
 A treći je pažnjom gleda
 A četvrti tiho pita :
 Šta kraljica zapoveda ?
 Vatrano sunašće seda,
 Počinje se i beseda,

Složni pevci, tice male
 U liku su zapevale ;
 A pesmica što se čuje
 Iza žbuna iza gaja
 Kao sree devojčako
 Prepuna je osećaja.

Kad se svršši složna pesma
 Tad slavujak pusti glase ;
 Žila bašte — bistar potok
 Zaustavi si talase
 Zaori se čarna gora
 Razležu se cvetne dole
 A pljeskaju nežne ruke
 Sveže lisje u topole.
 I zadrhta na prestolu
 Mirisava mlada ruža :
 Nepoznatim osećajem
 Bori joj se amber — duša :
 Tek' dvorkinja bela lala
 Nije ništa osećala.

Pesnik peva, slušaoci
 Ko u raju uživaju
 E pesma se sad ovaka
 U cvetnome diže gaju :
 Rašta meni osećaja ?
 Rašta meni i pesama ?
 Kad se sree ojadjeno
 Pod teretom tuge slama ?
 Rašta meni ljubkog glasa ?
 Prazna hvala celog sveta ?
 Kad je sree prema meni
 Tako ladno moga cveta ?
 Lete pesme . . . a s pesmanu
 Iz nedara leti duša . . .
 Ali zaman ! kad dragana
 Neće pesme da mi sluša.
 Ponosna je . . . kraljica je
 Svaka joj se travka klanja,
 Hoj ! a moja bedna duša
 Nesme samo ni da sanja
 O blaženstvu, radovanju,
 I ljubavnom šaputanju
 O mirisii s čistog raja
 O milci poljubljaja . . .
 Moja dika nema čuti
 Tek s glavicom kad kad kreće
 Kao da bi reći htela,
 Da kraljica pevca neće.
 Hoj devojko, ružna ružo,
 Moj pon-su, moja dušo :
 Ospi tvoje raj — mirise
 Javi mi se, odzovi se :
 Pa ja ću ti veso biti
 Nad tobom ću vazda bditi,
 Pevaću ti — — razneću ti
 Po celome svetu ime . . .
 Nemožeš li da me voliš ?

A ti barem sažalime ! . . .
 I ori se čarna gora,
 Razležu se cvetne dole,
 A pljeskaju nežne ruke
 Sveže lisje u topole.
 Zadrhtala na prestolu
 Mirisava mlada ruža :
 Nepoznatim osećajem
 Bori joj se amber — duša :
 Tek dvorkinja — bela lala
 Nije ništa osećala.
 Al' besedi ružna ruža :
 Pridvorkinjo bela lalo :
 Sree mi je u nedrima
 Tako ludo zaigralo ;
 Htela bi se da potužim
 Ali neznam : šta me boli . . .
 Blago onom, koji sanja,
 Blago onom, koju voli ! . . .
 Bona nisam . . . a sree mi
 Kipi, vrije, dršće vene :
 Nepoznata neka čeznja
 Kinji, kida, lalo, mene.
 Il' da nisam nikad čula
 Onog pevca iza luga
 Il' kad sam ga veće čula —
 Zašt njegova nisam druga ?
 Poginiću, uveniča,
 Nestaće me skoro mlade
 Al' bolje je valjda, lalo,
 Moje tuge, moje jade !
 Nikad niko da ne znade ! . .

Kraljica si, ružo vita,
 Treba da si ponosita —
 Stegni sree, osećaje
 U zametu utamani :
 A milje u jednom dahu
 Kraljica nam nek sarani . . .
 Ta kad si već miomirnom
 Rodu našem ponos, dika :
 Udati se valjda nećeš
 Za sirotog za pesnika ?

Lala reče . . . a zefirak
 I opet se tudi stvori : —
 U mirisni lepi dvori
 Da kraljicu bonu dvori
 Na krilima mekanima
 Da je ljulja, uspavljiva :
 Da joj meke snove čuva
 Kad o zlatu svome sniva . . .
 No kraljica slugu svoga
 Uplakanim okom gleda —
 A zefirak tužno pita :
 Šta kraljica zapoveda ?
 Reci, slugo, svakom cvetu
 U pitomom tvome letu
 Da kad zora zarumeni :

Nek' na pogreb dodju moni.
 Žao beše povetarcu
 Kad je tužne čuo zlore ;
 Zabranio talasima
 Da ne struje, ne žubore.
 Pogasio sva kandila
 Kad obidje čarnu goru ;
 Neka svuda tama bude :
 Kraljica je na umoru.

I zaista ! . . . rujnoj ruži
 Mladjani se život suši :
 A pesma se još divnija
 U slavujskoj budi duši.
 Peva pesnik : razleže se
 Čarne gore, cvetne dole,
 A pljeskaju nežne ruke
 Sveže lisje u topole.
 Peva pesnik, priželjkuje
 Ali divne zaman pesme
 Ruža nema svoje volje
 Kraljica ga čuti nesmo

I dodjoše lepirovi
 Kraljičini udvarači :
 I pitaše : šta li tama
 U ružini dvori znači ?
 Vreli zraci od sunašca
 Od žalosti preblediše :
 Potoku je sree puklo
 Pa žubora nema više !
 Veran sluga, — povetarac
 Nad kraljičom suzo roni
 Pokrio je, odvio je
 Sa krilima, sa svioni.
 Ali zaman svake nego —
 Rušica je uvenula . . .
 No ni pesma pesnikova,
 Već se više nije čula,
 Pesnik čuti . . . pa se vazda
 Na kraljičin grobak sleće
 I u grobu verno voli
 Svoju diku, svoje cveće . . .
 No proleće kada sijne
 I vaskrsne lepa ruža :
 Tad i opet nove pesme
 Pesnikova vije duša —
 Priželjkuje, jadikuje
 Ali zaman jada, pesme :
 Ruža nema svoje volje :
 Kraljica ga čuti nesmo.

Pa to eto tako ide
 Bogodana svaka leta —
 No ni ruža svog slavujja,
 Niti slavuj svoga cveta !

U Baji.

Mita Popović.

KRALJIČKE PIJESME.

(skupio Gjena Popović.)

XXIV. SOKAKOM. *)

Imala sam mamo,
Devet divojaka,
Svi sam devet dala,
Za devet junaka,
Za Ivana Bana,
Za popova djaka.

XXV. DI NEDADU PIEVATI.

Mi dvoru idjemo,
A dvor od nas biži,
Mi mu ne idjemo
Da ga porobimo ;
Već mu mi idjemo,
Da ga veselimo.

XXVI. OPET SOKAKOM.

Maglica se dolom povijala,
Ni j to bila ni maglica sama,
Već j to bila gjurgjevica mlada,
Oj grurgjevci Božji nevideuci.

XXVII. KOD KRALJEVE MAJKE.

Kraljičina majko,
Kraljica ti jedri,
Medju dva divera,
Medj četir pievača,

XXVIII.

Kraljičina majko,
Izadji pred kralja,
Kralj se umorio,
Konja oznojio,
Skupte zberitese,
Svaka svojoj majki,
I ja ću se mojoj,
Dok sunce ne zadje,
A mjesec izadje.

KOD KOLA.

XXIX.

Meni moja majka
Neda kolu doći
Ni kroz kolo proći
A moje se oči
Kradom ukradoše
U kolo odoše

*) Ove sam pjesme skupio na
Vancagi. (Szt. István.) Gj. P.

Kroz kolo prodjoše

XXX. PORED VINOGRADA.

Jorgovanu Banu,
Kad su tebe brali ?
Sinoć su me brali,
U čašu metali,
U Budim poslali,
Budimka divojka
Mlogo dara nosi,
S njim se ne ponosi.

XXXI. BARJAKTARU.

Vala tebi majko,
Koja si nam dala,
Koja si nam dala,
Mudra barjaktara,
Mudro barjak nosi,
Mudro podigrava.

XXXII. JEDINKU.

Jedinkova majka,
Na drum kolo vodi,
Sve divojke hvali,
A najljipšu kudi :
Kurvo, kućko liepa,
Ne suš mog jedinka.
Ja ga i ne sušim,
On se i sam suši,
Na me gledajući,
Kad na vodu podjem
Moja brondea zvekne
Tvoj jedinak jekno :
Ruzmarin zeleni,
Privijo se k' meni,
Al' ja ću se tebi,
Ružico rumena,
Prija svog vrimena,
Ostavit me remoj,
Do moga imena,
Do tvoga vrimena !

XXXIII. POPU.

Mi ovde dogjosmo,
U najbolje dvore,
Zlatom pokriveno,
Srebrom pošiveno,
S taklom ogradjone,
Od kale se šeće,

Naš duhovni otac.
Tri astala zlatna,
Na prvim astalu,
Knjige ne štivene,
Na drugim astalu
Zlato ne brojeno ;
Na trećem astalu
Čoja ne krojena,
Mi smo vama došli,
Da knjige štijemo,
Mi smo vama došli,
Da zlato brojimo,
Mi smo vama došli,
Da ćoju krojimo,
Okreni se kralju,
Poklon s barjaktaru,
Poklon i veselje,
Staroj starešini,
Kućnoj domaćini ;
I ako će bratja,
Nek' im žao nije.

XXXIV. DIEVOJCI.

Intala se mara
Kako se intala
Tako i ostala
Al' idju oblaci
Da odnesu Maru
O strašni oblaci !
Dajte natrag maru,
Jel' su došli gosti,
I otac i mama,
I bratac i sela.

XXXV. DVIJEMA SESTRAMA.

Ovde nama kažu ;
Dvie sele jednake.
Starju vi udajte,
Mladju kralju dajte,
Kralj će ju udati,
Za Ivana Bana ;
Za carevog sina.
Koji perom piše,
Perom po papiru,
Po orlovim krilu,
I on ispisuje,
Ođi dievojačke,
I lice junačko.

XXXVI. MOMKU.

Vijalise orli,

Po mijini dvori,
Miju selo prosi.
Mijo se ponosi,
Mijinoga konja.
Mijina dievojka,
Zicom pripinjala.
U goru gledala,
Di se mija bije,
S' turci janičari,
Mladi gospodari,
Prvi vele mijo :
Biež u goru mijo.
Drugi vele mijo :
Biež u vodu mijo.
Treći vele Mijo :
Pridaj im se mijo.
Al' govori mijo :
Al' nisam ja jelen,
Da u goru biežim,
Al' nisam ja riba,
Da u vodu biežim.
Al' nisam dievojka,
Da im se pridajom :
Veće sam ja junak.
Da konjica jašem,
Da sablju pripašem.

XXXVII. DRUGI.

Oj ti naša drugo :
Ala si ti liepa,
Ko da ti je tato,
Mladi mjesec bijo,
Ko da ti je nana,
Žarko sunce bila.
Al' ni mi je drage
Tato mjesec bio.
Al' ni mi je nana.
Žarko sunce bila.
Već je mene riba,
U vodi rodila,
Žuna ma je tica,
U kljunu iznela.
Tica lastavica,
Bila j' dadiljica,
Rastova korica,
Bila j' kolivčica. *)

*) Ove su pjesme meni pievale i
Mara Pejagić, Franka Ditoljan :
Mara Poljakova. Gj. P.

SVAŠTA PONEŠTO.

U nekom selu stajao je pred kovačnicom sluga s konjem, što ga je kovač imao podkovati. Konj je mahao glavom sad na ovu, sad na onu stranu, a ponajviše ravno ko kad se kartā. Odbornik selskoga vieća vozeći se poleg vidi, dje konj neprestano maše glavom, upita slugu : što ima konj u glavi, da tako amo tamo zamahuje ?

— To nije drugo, gospodaru ! već stara konjska nava-da, odgovori sluga, pokle je ovaj parip već više godinah bio savjetnik viećki u ovoj obštini !

Ako i priesna šala, to je ova izmišljotina puna istine ; jer i odbornici (eskūdti) po selih običaju na ono što knez-hoće mahati glavom Doćim bi morali savjestno promotriti svaki slučaj u svom zvanju, pa, bilo komu pravo il krivo,

ono suditi, što je i Bogu drago i ljudem pravo. Nevalja dakle samo ono htjeti, i onoga se ko pijan plota držati, što drugi koj hoće, neg bez obzira na ljude ono činiti, što je bez grieha : a to je istina i pravica !

— Koliko je danas umrlo od ospicah ? upitao je liečnik u bolnici poslužitelja. — Pet ! — Kako to ? izbrekne se liečnik, ta ja sam šestorici poslao lieka ! — Jedan je, gospodine ! sretno umako, reče poslužitelj ; jer nije htio piti što ste mu poslali !

— Uzmi ludu za ženu, a s njom si u kuću povedi i punicu, pa će ti u ženi nestati težnje za zavičajem !

— Što je novac ? — Novac je stvar, koju teško dobi-jemo, a još težje zadržat umiemo
Blaž.